

Overdenking gehouden op Goede Vrijdag 29 maart 2024
tijdens de cantatedienst in de Westerkerk Amsterdam
door dr. Cristina Pumplun

Vanavond voegen wij ons hier in de Wester op deze Goede Vrijdag 2024 in een spoor van eeuwen. Al eeuwenlang komen mensen op talloze plaatsen in de wereld op de vrijdag voor Pasen naar de kerk om het lijden en sterven van Jezus Christus gedenken in gebed en stilte, in woord en muziek. In de 18^e eeuw - de tijd van Johann Sebastian Bach - was deze dag zelfs de belangrijkste gedenkdag in het kerkelijk jaar. En zo schrijft Bach voor Goede Vrijdag 1724 het grote werk, waar wij straks naar zullen luisteren: de Johannes Passion. Driehonderd jaar geleden is dat dit jaar. Hij is dan net een paar maanden aan het werk als kerkmusicus in Leipzig.

Met zijn Johannes Passion brengt Bach het bekende verhaal van het lijden en sterven van Jezus Christus dichtbij mensen. Hij helpt de luisteraar om dat verhaal intens en persoonlijk te doorleven, in navolging - in zekere zin - van de auteur van de bijbelse tekst, waarop de Johannes Passion gebaseerd is: de evangelist Johannes. Johannes beschrijft Jezus als die ene bijzondere mens in wie God mensen nabij is gekomen, die licht heeft gebracht in een wereld vol duisternis en die liefde en verbondenheid heeft gebracht in een wereld, waar mensen elkaar zo vaak zo veel kwaad aandoen.

Johannes leefde aan het eind van de eerste eeuw, zo'n 60 jaar na de veroordeling en kruisiging van Jezus. In de manier, waarop hij zaken onder woorden brengt, schemert de actuele situatie van de groep mensen door, waar hij in zijn tijd toe behoorde: een kleine kring gelijkgezinde joden. Ze voelden zich anders voelden dan de wereld om hen heen, onbegrepen voelden in hun geloof dat Jezus de Messias was. Om dat anders-zijn op scherp te zetten gebruikten ze generaliserende termen: 'judaioi', 'de joden' - die anderen. Als we dat straks zo horen, dan is het goed om ons te realiseren dat wij ons in een tijd bevinden waarin het antisemitisme weer oplaait zoals haast niet eerder in de afgelopen decennia, dat wij ook in dit verhaal vanavond geconfronteerd worden met het leed, dat mensen wordt aangedaan door uitsluiting, discriminatie, bedreiging, mishandeling tot in de dood. Laten we óók dat met eerbied gedenken...

"Mijn koningschap hoort niet bij déze wereld", zegt Jezus straks tegen Pilatus die recht over hem moet spreken. Pilatus heeft grote moeite om de man die voor hem staat te begrijpen. Het is een man van een andere orde die blijkbaar 'koning' wordt genoemd. Maar die zich niet verzet tegen zijn arrestatie, die geen leger in stelling brengt – zo heel anders dan de koningen

wier koningschap wél bij deze wereld hoort. 'Koningen', die wij overigens maar al te goed kennen: machtigen en machthebbers die met verbaal en fysiek geweld hun macht koste wat kost willen handhaven.

Het verhaal van evangelist Johannes en Bachs Johannes Passion vertelt en zingt van een ander koningschap, dat geregeerd wordt door wat eigenbelang en machtsverlangen te boven gaat, omdat het voluit ingegeven wordt door het Goede. Het Goede, waarop Jezus zich beroept en dat hij zijn "Vader" noemt, omdat het zijn oorsprong is en de bron van waaruit hij leeft. Dat Goede, die bron is uiteindelijk óók in onze wereld te vinden: overal, waar mensen - in het spoor van deze zo andere Koning – niet met groot machtsvertoon in het zicht lopen, niet op parades gloriëren, maar zich een weg banen door het puin en de ruïnes van kapot gebombardeerde steden en in vluchtelingenkampen.

Waar mensen, die - ongeacht of ze zichzelf te kort doen - verantwoordelijkheid nemen en zich het leven en het lot van een ander aantrekken is dat andere koningschap te vinden: waar hoop kiemt onder en tussen wat stukgeslagen is en waar liefde de - op het oog zwakke – maar ten diepste sterkste kracht ten leven is.